

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	14 MAI 2019
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad Blynyddol Arweinydd y Cyngor
ADRODDIAD GAN:	Arweinydd y Cyngor
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Adrodd ar waith yn ystod 2018/19

Rhagair

Dyma fy ail adroddiad blynyddol fel Arweinydd y Cyngor. Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn cael ei gyflwyno ar yr un fformat â llynedd a hynny er mwyn sicrhau cysondeb ac er mwyn adrodd ar gynnydd yn erbyn Maniffesto y Glymblaid.

Dyma oedd yn Maniffesto y Grŵp 2017 –

Yn etholiad 2013, addewid ymgeiswyr Plaid Cymru i bobl Môn oedd eu bod am 'Adfer Enw Da Môn'. Mae Cynghorwyr Plaid Cymru a'r Cynghorwyr Annibynnol wedi cydweithio yn effeithiol dros y pedair blynedd ddiwethaf ac am adeiladu ar y llwyddiant yma.

Mae aeddfedrwydd gwleidyddol wedi datblygu dros y 4 mlynedd ddiwethaf ac mae'n darparu sylfaen gadarn i Gyngor Ynys Môn wrth i ni gychwyn ar y cyfnod nesaf. Mae'r aelodau sy'n dod at ei gilydd wedi profi bod y gallu ganddynt i roi sefydlogrwydd gwleidyddol sydd yn hanfodol er mwyn llywodraethu yn effeithiol.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi parhau i weithio yn yr un modd â'r Cyngor blaenorol gan gadw pob protocol yr un fath er mwyn sicrhau cyfle teg i bob cynghorydd.

Mae datblygiad Wylfa Newydd ag agweddau positif i'n hieuenctid a dyfodol teuluoedd Ynys Môn, gyda hyd at 800 o swyddi parhaol. Ond nid ydym yn derbyn y datblygiad hwn ar unrhyw gost. Rydym am amddiffyn buddiannau Ynys Môn a sicrhau bod unrhyw sgil effeithiau ar ein cymunedau o ganlyniad i'r datblygiad yn cael eu lliniaru gan y datblygwyr. Mae cymunedau cryf a llewyrchus yn nod gennym.

Beth ydym wedi ei wneud?

Mae newyddion diweddar ynghylch gohiriad proisect Wylfa Newydd wedi amlygu pwysigrwydd y datblygiad. Er y newyddion hyn, rydym wedi parhau i weithio er lles Ynys Môn gan gymryd rhan yn y broses cgnllunio a chyflwyno tystiolaeth i warchod buddiannau'r Ynys gyda'r cytundeb 106 yn dystiolaeth o'n cyflawniad o ran lliniaru. Rydym yn parhau i bwysu ar y llywodraethau yng Nghaerddydd a Llundain i wneud popeth o fewn eu gallu i sicrhau datblygiad Wylfa Newydd.

Mae'r gwaith Cynllunio Lle wedi symud ymlaen gryn dipyn mewn cydweithrediad â Medrwn Môn. Mae'r ardaloedd cychwynnol wedi dechrau ar y gwaith o adnabod eu blaenoriaethau er mwyn creu cymunedau cryf a llewyrchus. Rwyf yn ddiolchgar iawn i'r ardaloedd am eu cefnogaeth.

Rydym yn wynebu toriadau sylweddol i gyllideb yr awdurdod ac mae cynnal gwasanaethau am fod yn heriol. Byddwn yn gyrru'r agenda trawsnewid yn ei blaen er mwyn amddiffyn ein gwasanaethau rheng flaen.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi cytuno ar gyllideb 19/20, ond mae'n bwysig nodi nad oedd hon yn broses hawdd gan fod y pwysau ariannol ar y Cyngor yn fwy heriol nag erioed gyda Gwasanaethau'r Cymdeithasol ac Addysg yn gorwario eto eleni.

Mae trawsnewid gwasanaethau wedi parhau yn flaenoriaeth ac mae'n bosib bellach i drigolion Ynys Môn wneud mwy o ddefnydd o'r we wrth ddelio gyda'r Cyngor e.e. talu biliau, cysylltu gydag adrannau unigol.

Addysg

Rwy'n siŵr i chi gofio ein bod fel Clymblaid yn llwyr gredu bod pob plentyn a pherson ifanc yn Ynys Môn yn haeddu'r cyfle gorau i gyrraedd eu potensial llawn -

*Rydym eisiau parhau i fuddsoddi mewn ysgolion newydd er mwyn sicrhau'r cyfleusterau gorau i addysgu ein plant.

Beth ydym wedi ei wneud?

Agorwyd Ysgol Santes Dwynwen sydd yn ddatblygiad cyffrous i'r ardal. Rydym wedi cychwyn y drafodaeth ar ddyfodol addysg ôl-16. Rydym wedi diweddaru'r Strategaeth Moderneiddio Addysg sydd yn cyd-fynd â dyhead y glymblaid i hyrwyddo moderneiddio er lles addysg plant Ynys Môn ac er mwyn rhoi cyfle cyfartal i bawb.

*Rydym am gefnogi'n Athrawon a'n Prifathrawon er mwyn sicrhau'r safonau gorau i blant Môn.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym yn cydweithio gyda GwE, Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau eraill er mwyn sicrhau'r cyfleoedd gorau i'n Hathrawon a'n Prifathrawon. Eleni, cafwyd adroddiadau da gan Estyn ar ein hysgolion ac nid oes yr un ysgol 'goch' ym Môn.

*Rydym eisiau cydweithio gyda phartneriaid er mwyn sicrhau bod ein pobl ifanc yn meithrin sgiliau gwaith hanfodol.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi parhau i gydweithio'n effeithiol gyda'n partneriaid. Mae'r Deilydd Portffolio wedi ymrwymo yn llwyr i sicrhau bod gan Ynys Môn lais cryf mewn unrhyw drafodaethau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol gyda'r holl bartneriaethau. Rydym

wedi cefnogi cynlluniau Grŵp Llandrillo Menai i ddatblygu adnoddau STEM a Sgiliau ar y safle yn Llangefni.

Gofal

Mae Gofal Cymdeithasol o dan straen barhaol yn ein cymunedau. Rydym o'r farn bod angen cydweithio a chryfhau agweddau o'r gwaith er mwyn ymateb i'r galw -

* Cydweithio â'r Gwasanaeth Iechyd mewn ffyrdd adeiladol i sicrhau bod cyfle gan bob unigolyn i fyw bywyd annibynnol yn eu cymunedau.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym bellach wedi cychwyn gyda'r cytundeb Gofal Cartref sydd yn cael effaith bositif o ran cael unigolion adra o'r ysbyty. Mae'r swyddogion clystyrau wedi cychwyn ar eu gwaith yma ym Môn - swyddi ar y cyd yw'r rhain hwng y Bwrdd Iechyd a'r Cyngor er mwyn hybu annibyniaeth yn y gymuned. Rydym wedi cydweithio yn rhanbarthol ar gynlluniau Cymru Iachach er mwyn cael adnodd ychwanegol i Fôn.

* Cryfhau gwasanaeth cymorth i deuluoedd sydd ei angen.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi derbyn adroddiad cadarnhaol gan Arolygiaeth Gofal Cymru [CIW] sydd yn dyst i welliant sylweddol yn y Gwasanaeth Plant. Rydym o'r farn bod y Gwasanaeth mewn sefyllfa dda i ymateb i'r heriau cyfredol.

Mae Teulu Môn wedi ei adnabod yn genedlaethol fel arfer da i wasanaethu teuluoedd. Rydym wedi sicrhau arian Teuluoedd Gwydn yn barhaol gan fod y gefnogaeth hon wedi darparu amodau da i sicrhau y gall teuluoedd lwyddo ac er mwyn atal plant rhag dod i mewn i ofal.

Mae nifer o Hybiau newydd wedi cychwyn yn y gymuned er mwyn ymateb i'r anghenion lleol.

* Cydweithio gyda phartneriaid er mwyn sicrhau cartrefi addas i'n hoedolion hŷn.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi agor Hafan Cefni yn Llangefni sydd wedi rhoi cyfle i bobl gael byw yn annibynnol gyda chefnogaeth a chyfleusterau sydd yn cyfoethogi eu bywydau. Mae'r Adran Tai a'r Gwasanaeth Oedolion wedi cydweithio ar gynllun Maes William Williams yn Amlwch i greu cyfleuster cymunedol er mwyn darparu hyb ar gyfer oedolion yn yr ardal.

* Sicrhau cefnogaeth i ofalwyr sydd yn gofalu am deulu neu

ffrindiau Beth ydym wedi ei wneud?

Parhau i gydweithio yn agos iawn gyda'n partneriaid i sicrhau'r gefnogaeth angenrheidiol i'n gofalwyr drwy Bartneriaeth Môn a Gwynedd. Rydym hefyd

yn manteisio ar gynlluniau Rhanbarthol drwy'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol sydd yn cefnogi gofalmwr. Rydym wedi derbyn mwy o geisiadau am daliadau uniongyrchol er mwyn rhoi hyblygrwydd i deuluoedd gael gofal annibynnol. Rydym yn annog gofalmwr i ofyn am gefnogaeth.

Tai

Mae'r grŵp yn credu bod gan bawb yr hawl i gartref addas -

* Parhau i ymateb i'r angen am dai, trwy adeiladu ein tai cymdeithasol ein hunain a chynyddu'r cyflenwad o gartrefi fforddiadwy i'n pobl ifanc.

Beth ydym wedi ei wneud?

Bellach rydym wedi cychwyn datblygu tai Cyngor yng Nghaergybi a Moelfre. Mae gennym gynlluniau ar gyfer nifer o ardaloedd eraill ym Môn. Rydym wedi prynu nifer o dai yn ôl i berchnogaeth y Cyngor.

Cafwyd adroddiad cadarnhaol gan Swyddfa Archwilio Cymru am y gwasanaeth.

* Sicrhau bod tai gwag yn dod yn ôl i ddefnydd er mwyn ymateb i'r angen am dai.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi cydweithio gyda pherchnogion tai gwag er mwyn eu gwneud yn gartrefi unwaith yn rhagor. Bydd y gwaith yma'n parhau.

* Sicrhau cefnogaeth i brynwyr cyntaf drwy ddefnyddio premiwm y dreth gyngor.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi rhoi mwy o arian yn y cynllun er mwyn rhoi cyfle i fwy o bobl ifanc yma ym Môn. Mae gennym dystiolaeth o'r effaith bositif y mae'r cynllun yma wedi ei gael ar bobl ifanc i sefydlu eu cartref cyntaf.

Yr Economi/Gwaith

Mae economi a gwaith yn hanfodol er mwyn cadw ein hieuenctid yn Ynys Môn. Rydym yn credu y gallwn wneud hynny drwy -

* Sicrhau budd i fusnesau lleol yn sgil unrhyw brosiect mawr.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi parhau i bwysleisio pwysigrwydd busnesau lleol ym mhob trafodaeth yr ydym wedi ei chael gyda chwmnïau mawr ac mewn trafodaethau economaidd rhanbarthol.

* Cefnogi busnesau lleol i allu ceisio am gytundebau'r Cyngor.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi sicrhau cytundebau i gwmnïau lleol dros y flwyddyn ddiwethaf. Rydym wedi cynnal digwyddiadau cyfarfod y prynwr er mwyn rhoi cyfle i gefnogi busnesau lleol i weithio gyda'r Cyngor.

* Hyrwyddo a chreu cyfleoedd i bobl ifanc gyda phrentisiaethau.

Beth ydym wedi ei wneud?

Cafodd nifer o bobl ifanc y cyfle i weithio i'r Cyngor dros yr haf diwethaf fel rhan o'r cynllun Denu Talent gyda rhai o'r rhain yn mynd ymlaen i weithio i'r Cyngor. Rydym wedi cefnogi i'r cynllun hwn barhau y flwyddyn nesaf.

Gwarchod yr amgylchedd

Mae Ynys Môn yn unigryw oherwydd yr amgylchedd naturiol sydd o'i chwmpas. Rydym am -

* Barhau i frwydro yn erbyn y peilonau.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi parhau i fynegi barn gadarn y Cyngor drwy gyflwyno dadleuon cryf yn erbyn peilonau, cael trafodaethau mewnol ac allanol a chefnogi grwpiau lleol yn eu brwydr yn erbyn y peilonau.

* Amddiffyn amgylchedd naturiol Môn, sydd mor allweddol i'r sector ywristiaeth.

Beth ydym wedi ei wneud?

Rydym wedi creu canllawiau cynllunio atodol er mwyn sicrhau'r gorau i anghenion Ynys Môn. Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn cael ei fonitro yn flynyddol er mwyn sicrhau ei fod yn addas i'n cymuned. Rydym wedi llwyddo i ariannu gwaith amgylcheddol Craig y Don yn Amlwch. Mae'r gwaith yng Nghemaes o ran ansawdd y dŵr môr wedi bod yn llwyddiannus eleni sydd yn newyddion da i'r ardal. Cydweithio gyda CNC i wella'n prosesau amddiffyn rhag llifogydd.

* Sicrhau ein bod yn cyrraedd targedau ailgylchu.

Beth ydym wedi ei wneud?

Eleni, Ynys Môn oedd yr awdurdod gorau yng Nghymru gyda 72% o'n gwastraff yn cael ei ailgylchu.

I Gloi

Dwi eisiau diolch i'r holl bartneriaid sydd wedi cydweithio gyda'r Cyngor eleni er mwyn sicrhau'r gorau i bobl Ynys Môn. Diolch i'r staff am wasanaethu pobl Ynys

Môn a hefyd diolch i fy nghyd-gynghorwyr am eu cefnogaeth ac ymrwymiad i sicrhau bod Cyngor Môn yn llwyddo.